

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την ευρωπαϊκή στρατηγική για τη φροντίδα»

[COM (2022) 440 final]

(2023/C 140/07)

Εισηγήτρια: η κ. **Kinga JOÓ**

Συνεισηγήτρια: η κ. **Ζωή ΤΖΩΤΖΕ-ΛΑΝΑΡΑ**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 27.10.2022
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	11.1.2023
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	24.1.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	575
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	169/0/4

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επικροτεί τις προτάσεις της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη φροντίδα για δράσεις σε ενωσιακό και σε εθνικό επίπεδο με σκοπό την ενίσχυση των υποδομών φροντίδας στην Ευρώπη με βάση μια προσέγγιση για το σύνολο της κοινωνίας, επιδοκιμάζει δε τη μέσω των προτάσεων του Συμβουλίου έκκληση για υπηρεσίες καλύτερης ποιότητας καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής.

1.2. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πρότασή της όσον αφορά την εγκαινίαση **ευρωπαϊκής εγγύησης για τη φροντίδα**, προκειμένου να διασφαλιστεί η διά βίου πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και φροντίδας για όλους όσους ζουν στην ΕΕ. Το μέσο αυτό θα συμβάλει με την επιτυχή υλοποίησή του στην αντιμετώπιση των ελλειμμάτων φροντίδας και στην προώθηση αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας για τους φροντιστές, συμπεριλαμβανομένων των άτυπων φροντιστών.

1.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της **στήριξης των οικογενειών στον θεμελιώδη ρόλο τους**. Τούτο συνεπάγεται επενδύσεις που βαίνουν πέραν των κοινωνικών πολιτικών και επενδύσεις **στις κοινότητες**. Οι δεόντως υποστηριζόμενες οικογένειες, με όλες τις διαφορές τους, λειτουργούν ως δίκτυ ασφαλείας και αποτελούν ουσιώδη στοιχεία για ένα βιώσιμο σύστημα φροντίδας βασισμένο στην αλληλεγγύη. Πρέπει να τονισθεί οπωσδήποτε ότι είναι σημαντικό να δοθεί προτεραιότητα στην οικονομική προσιτότητα και την αδιάλειπτη παροχή των υπηρεσιών φροντίδας για την αντιμετώπιση τυχόν κλυδωνισμών.

1.4. Η ΕΟΚΕ διαδραματίζει καίριο ρόλο στην **ευαισθητοποίηση, συγκεντρώνοντας και διαδίδοντας βασικά στοιχεία ορθών πρακτικών** μεταξύ των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών όσον αφορά τα εργαλεία και τις υποδομές, καθώς και ανταλλάσσοντας πληροφορίες για νέες μορφές υπηρεσιών φροντίδας. Ζητεί τη διάθεση ειδικών κονδυλίων για τη χαρτογράφηση των αναγκών των αποδεκτών και των παρόχων φροντίδας και των κατ' οίκον φροντιστών.

1.5. Η **ισότητα των φύλων θα πρέπει να εξακολουθήσει να αποτελεί κεντρικό στοιχείο** για την υλοποίηση της στρατηγικής, μεταξύ άλλων μέσω δράσεων για την αμοιβαία επίσημη αναγνώριση των επίσημων έμφυλων στερεοτύπων που διαβρώνουν τους τομείς της τυπικής και της άτυπης φροντίδας. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες ώστε να δοθούν κίνητρα σε περισσότερους άνδρες να ενταχθούν στο εργατικό δυναμικό παροχής φροντίδας και να διασφαλιστεί καλύτερη κατανομή της φροντίδας εντός των νοικοκυριών.

1.6. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη να υιοθετηθεί μια προσέγγιση με γνώμονα τη διάρκεια ζωής, η οποία **θα προωθή την υγιά και ενεργό γήρανση**, με παράλληλη πρόληψη και παροχή προστασίας από διακρίσεις λόγω ηλικίας και άλλες μορφές διακρίσεων, από την κακοποίηση των ηλικιωμένων, την κακομεταχείριση και τα στερεότυπα. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη χάραξη μιας ευρωπαϊκής στρατηγικής για τους ηλικιωμένους.

1.7. Η ΕΟΚΕ ζητεί να **χρησιμοποιηθούν όλοι οι πόροι** για την κάλυψη της αυξανόμενης και ποικίλης ζήτησης φροντίδας: πρέπει να διατεθεί **επαρκής χρηματοδότηση** στις υποδομές φροντίδας και στους φροντιστές, προκειμένου να ενισχυθούν η ανάπτυξη και η απασχόληση. Πρέπει να κινητοποιηθεί **όλο το φάσμα των παρόχων φροντίδας**, εντός ισχυρών πλαισίων διασφάλισης της ποιότητας. Τα κράτη μέλη πρέπει να ενθαρρύνουν τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας και να διασφαλίσουν ότι οι θέσεις εργασίας στον τομέα της κοινωνικής φροντίδας είναι ελκυστικές, αμείβονται και εκτιμώνται καταλλήλως, προσφέρουν δε καλές προοπτικές σταδιοδρομίας.

1.8. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την καλύτερη **παροχή δεδομένων** σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, ώστε να διασφαλιστεί η συγκρισιμότητα και η διαθεσιμότητα πιο ολοκληρωμένων πληροφοριών για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων.

1.9. Η ΕΟΚΕ καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να συγκροτήσουν μια ισορροπημένη από άποψη εκπροσώπησης των φύλων **ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για τη μακροχρόνια φροντίδα** προς επισημοποίηση της συνεργασίας, με τη συμμετοχή όλων των παραγόντων και των οργανώσεών τους προκειμένου να δημιουργήσουν από κοινού την υπηρεσία φροντίδας του αύριο⁽¹⁾. Συνιστάται επίσης η **ουσιαστική συμμετοχή** των ατόμων που λαμβάνουν φροντίδα και των παρόχων φροντίδας, καθώς και των οργανώσεών τους, σε ολόκληρο τον κύκλο χάραξης πολιτικής.

1.10. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι πρέπει να εξεταστεί η **κινητικότητα των επαγγελματιών του τομέα της φροντίδας** και η **μετανάστευση εργατικού δυναμικού από τρίτες χώρες**, σε συνδυασμό με εργαλεία για την αντιστοίχιση ζήτησης και προσφοράς, καθώς και για την αναγνώριση των προσόντων· σημειώνει δε ότι στη στρατηγική δεν λαμβάνεται επαρκώς υπόψη η πληθώρα **εργαζομένων χωρίς επίσημα έγγραφα** που παρέχουν ήδη υπηρεσίες φροντίδας στην Ευρώπη.

1.11. Η ΕΟΚΕ ζητεί την **ενδιάμεση επανεξέταση των συστάσεων** με βάση την παρακολούθηση των στόχων της Βαρκελώνης και των γενικών στόχων των μεταρρυθμίσεων στον τομέα της μακροχρόνιας περίθαλψης, σύμφωνα με τον κύκλο χρηματοδότησης της ΕΕ.

2. Στόχοι και πεδίο εφαρμογής της γνωμοδότησης

2.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προτάσεις της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη φροντίδα (στο εξής: στρατηγική) για δράσεις σε ενωσιακό και σε εθνικό επίπεδο με σκοπό την ενίσχυση των υποδομών φροντίδας στην Ευρώπη, μέσω της στήριξης τόσο των ατόμων που λαμβάνουν φροντίδα (από τη γέννηση έως την τρίτη ηλικία) όσο και των παρόχων φροντίδας (τυπικών και άτυπων), επιδοκιμάζει δε την αναλυτική προσέγγιση της ανακοίνωσης όσον αφορά τον εντοπισμό των αδυναμιών, των μειονεκτημάτων και των προβληματικών σημείων που επηρεάζουν την παροχή ολοκληρωμένης ποιοτικής φροντίδας.

2.2. Η εν λόγω στρατηγική συνάδει με το σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2021 για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και παρέχει χρήσιμη καθοδήγηση στα κράτη μέλη σχετικά με την προσβάσιμη, επαρκή και ποιοτική φροντίδα για την κάλυψη της αυξανόμενης και ποικίλης ζήτησης για υπηρεσίες φροντίδας, παράλληλα με φιλόδοξους στόχους για την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα και αξιόπιστα εργαλεία διακυβέρνησης για την παρακολούθηση των δράσεων για τη μακροχρόνια φροντίδα. Βασίζεται στα υφιστάμενα πλαίσια της ΕΕ⁽²⁾, γεγονός που της προσδίδει οριζόντιο χαρακτήρα για την αντιμετώπιση των ελλειμμάτων φροντίδας και την προαγωγή των δικαιωμάτων των φροντιστών και των ατόμων που λαμβάνουν φροντίδα.

(1) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Συνδημιουργία υπηρεσιών κοινής ωφελείας ως συμβολή σε μια πιο συμμετοχική δημοκρατία στην ΕΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C 486 της 21.12.2022, σ. 76).

(2) Ευρωπαϊκή στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030, πρωτοβουλία «Εγγύηση για τα παιδιά», ευρωπαϊκή στρατηγική για τα δικαιώματα του παιδιού, οδηγία για την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής, στρατηγική για την ισότητα των φύλων και άλλες σχετικές πρωτοβουλίες στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

2.3. Πολυάριθμες μελέτες και γνωμοδοτήσεις είναι διαθέσιμες για την καθοδήγηση της υλοποίησης, παρέχοντας πληροφορίες και δεδομένα σχετικά με διάφορες πτυχές της φροντίδας, όπως το φύλο ⁽³⁾, ⁽⁴⁾, το κόστος της άτυπης φροντίδας ⁽⁵⁾, ⁽⁶⁾, τα συστήματα μακροχρόνιας φροντίδας στην Ευρώπη ⁽⁷⁾, το εργατικό δυναμικό και οι συνθήκες απασχόλησης ⁽⁸⁾, ⁽⁹⁾.

2.4. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπογράμμισε τη σημασία της προσβασιμότητας και της διαθεσιμότητας της δημόσιας φροντίδας, και ότι όλοι θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα πραγματικής επιλογής υπηρεσιών που είναι κατάλληλες για αυτούς και τις οικογένειές τους (οικογενειακή φροντίδα, φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, φροντίδα με επίκεντρο τον ασθενή, εξατομικευμένη φροντίδα ή άλλες μορφές φροντίδας ⁽¹⁰⁾).

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την αναγνώριση, στη στρατηγική, ότι η φροντίδα αποτελεί **ευθύνη της κοινωνίας στο σύνολό της** και όχι μόνον των οικογενειών και επιδοκμάζει αμότερες τις προτάσεις για συστάσεις του Συμβουλίου, με τις οποίες θα ζητείται η παροχή **υπηρεσιών καλύτερης ποιότητας καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής**. Στηρίζει την αλλαγή του κοινωνικού υποδείγματος όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο η φροντίδα εκτιμάται και παρέχεται στην ΕΕ, με τη γεφύρωση των διαφόρων πολιτιστικών πτυχών και εθνικών διαφορών.

3.2. Με τη στρατηγική επιδιώκεται να στραφεί η ευρωπαϊκή συζήτηση για τη φροντίδα προς ένα **βιώσιμο μοντέλο φροντίδας με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα**, το οποίο θα προωθεί την ισότητα των φύλων στην τυπική και άτυπη φροντίδα και θα διασφαλίζει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την ανεξάρτητη διαβίωση και την ένταξη στην κοινότητα. Η **ανθεκτικότητα και η επάρκεια των συστημάτων φροντίδας** σε ολόκληρη την ΕΕ δοκιμάστηκαν κατά την πανδημία COVID-19, η οποία μεγέθυνε τα διαρθρωτικά προβλήματα όπως η υποχρηματοδότηση και η υποστελέχωση.

3.3. Μια αποτελεσματική στρατηγική απαιτεί μια μετασχηματιστική και φιλόδοξη προσέγγιση, η οποία θέτει στο επίκεντρο τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ανάγκες των ατόμων που λαμβάνουν φροντίδα και των παρόχων φροντίδας, μεταξύ άλλων μέσω της **πλήρους και ουσιαστικής συμμετοχής τους στις διαβουλεύσεις και τη λήψη αποφάσεων**.

3.4. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι τα **μέτρα πρόληψης, προσαρμογής και αποκατάστασης** θα πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της εφαρμογής της στρατηγικής. Οι δράσεις θα πρέπει να εστιάζουν όλο και περισσότερο στην έγκαιρη παρέμβαση, την υγιή και ενεργό γήρανση, τα μέτρα πρόληψης και τη στήριξη της αυτονομίας, που μπορούν να ελαχιστοποιήσουν την ανάγκη για μακροχρόνια φροντίδα και να ενισχύσουν την κοινωνική ένταξη και την ενεργό συμμετοχή στα κοινά, ιδίως μέσω της χάραξης μιας ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής στρατηγικής για τους ηλικιωμένους.

3.5. Υπενθυμίζοντας την εμπειρία της λιτότητας στο πλαίσιο της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης, η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη να **δοθεί προτεραιότητα στην οικονομική προσιτότητα και την αδιάλειπτη παροχή υπηρεσιών φροντίδας**, ως απάντηση στους σημερινούς κλυδωνισμούς που συνδέονται με την κρίση εξαιτίας του πολέμου στην Ουκρανία, την ενεργειακή κρίση και την κρίση λόγω του σημερινού κόστους ζωής.

3.6. Η ενσωμάτωση της διάστασης της **ισότητας των φύλων** σε ολόκληρη τη στρατηγική είναι ευπρόσδεκτη. Στον τομέα της φροντίδας, τυπικής και άτυπης, κυριαρχούν οι γυναίκες. Στην ΕΕ, το 29 % των γυναικών δηλώνουν ότι ο κύριος λόγος για τον οποίο δεν είναι ενεργές στην αγορά εργασίας ή εργάζονται με καθεστώς μερικής απασχόλησης είναι οι υποχρεώσεις φροντίδας, σε σύγκριση με μόλις το 6 % των ανδρών ⁽¹¹⁾. Αυτή η άνιση κατανομή των ευθυνών φροντίδας εκτιμάται ότι κοστίζει 242 δισεκατ. ευρώ ετησίως ⁽¹²⁾. Οι συστάσεις αποτελούν χρήσιμες κατευθυντήριες γραμμές για τα κράτη μέλη, ώστε να αντιμετωπίσουν τα έμφυλα στερεότυπα και τις ανισότητες μεταξύ των φύλων όσον αφορά τις αμοιβές, τις συντάξεις και τη φροντίδα.

⁽³⁾ Ανισότητες μεταξύ των φύλων όσον αφορά τη φροντίδα και τις αμοιβές στην ΕΕ: <https://eige.europa.eu/publications/gender-inequalities-care-and-pay-eu>.

⁽⁴⁾ Δείκτης ισότητας των φύλων: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022>.

⁽⁵⁾ What if care work were recognised as a driver of sustainable growth? (Τι θα συνέβαινε, εάν η εργασία παροχής φροντίδας αναγνωριζόταν ως μοχλός βιώσιμης ανάπτυξης;): <https://epthinktank.eu/2022/09/07/what-if-care-work-were-recognised-as-a-driver-of-sustainable-growth/>.

⁽⁶⁾ Study on exploring the incidence and costs of informal long-term care (Μελέτη για τη διερεύνηση της επίπτωσης και του κόστους της άτυπης μακροχρόνιας φροντίδας): <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=el&pubId=8423&furtherPubs=no>.

⁽⁷⁾ 2021 Long-term care in the EU (2021 — Μακροχρόνια φροντίδα στην ΕΕ): <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=el&pubId=8396>.

⁽⁸⁾ Long-term care workforce: Employment and working conditions (Εργατικό δυναμικό στον τομέα της μακροχρόνιας φροντίδας: απασχόληση και συνθήκες εργασίας): <https://www.eurofound.europa.eu/el/publications/customised-report/2020/long-term-care-workforce-employment-and-working-conditions>.

⁽⁹⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Στρατηγική για την περίθαλψη και το εργατικό δυναμικό στον τομέα της υγείας για το μέλλον της Ευρώπης» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C 486 της 21.12.2022, σ. 37).

⁽¹⁰⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 22.6.2022 — Έκθεση προς μια κοινή ευρωπαϊκή δράση στον τομέα της φροντίδας.

⁽¹¹⁾ Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE), ό.π.

⁽¹²⁾ Έρευνα του ΕΚ, ό.π.

3.7. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της οικογενειακής και της άτυπης φροντίδας ως στοιχείου των βιώσιμων συστημάτων φροντίδας και ζητεί την ταχεία χαρτογράφηση των αναγκών και της πραγματικότητας αυτού του είδους φροντίδας. Είναι αναγκαίο τα άτομα αυτά να αναγνωριστούν ως εταίροι για τη διασφάλιση της αδιάλειπτης παροχής φροντίδας και να τους παρασχεθεί ολοκληρωμένη στήριξη, όπως ευκαιρίες κατάρτισης με προγράμματα επικύρωσης δεξιοτήτων, καθώς και να διασφαλιστεί η συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας και την κοινωνική ζωή μέσω ενός συνδυασμού πόρων, υπηρεσιών και διευθέτησης του χρόνου (σε συνδυασμό με την οδηγία για την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής), με εξασφάλιση, παράλληλα, της πρόσβασης στα κοινωνικά δικαιώματα, τη φροντίδα ανάπαυλας και τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας ⁽¹³⁾.

3.8. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την έμφαση που δίνεται στην καλύτερη προστασία των δικαιωμάτων των φροντιστών. Καλεί τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τα κενά στην επιβολή του εργατικού δικαίου της ΕΕ, να κυρώσουν τη σύμβαση 189 της ΔΟΕ, η οποία καθορίζει πρότυπα για αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας των οικιακών εργαζομένων, και να λάβουν μέτρα για τη ρύθμιση της κατάστασης των εσωτερικών φροντιστών ⁽¹⁴⁾, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών εργαζομένων και των μετακινούμενων εργαζομένων. Ωστόσο, επισημαίνει ότι η στρατηγική δεν λαμβάνει επαρκώς υπόψη την πληθώρα εργαζομένων χωρίς επίσημα έγγραφα οι οποίοι παρέχουν ήδη φροντίδα στην Ευρώπη και θα πρέπει να επικεντρωθεί σε όλους τους φροντιστές που διαμένουν στην ΕΕ, ανεξάρτητα από το μεταναστευτικό καθεστώς και το καθεστώς διαμονής τους.

3.9. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη δέσμευση για βελτίωση των συνθηκών εργασίας στον τομέα της φροντίδας, μέσω της παροχής δυνατοτήτων αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης και επικύρωσης δεξιοτήτων, μέσω της αύξησης των μισθών, της προώθησης των κοινωνικών και εργασιακών δικαιωμάτων και της απόδοσης προσοχής στους κινδύνους που ελλοχεύουν για τη σωματική και ψυχοκοινωνική υγεία, καθώς και μέσω της αντιμετώπισης των κινδύνων βίας και παρενόχλησης στον χώρο εργασίας. Καλεί τα κράτη μέλη να κυρώσουν τη σύμβαση αριθ. 190 της ΔΟΕ σχετικά με τη βία και την παρενόχληση στον κόσμο της εργασίας. Οι κοινωνικοί εταίροι και οι κυβερνήσεις πρέπει να συνεργαστούν, προκειμένου να δώσουν τέλος στις επισφαλείς μορφές εργασίας παροχής φροντίδας και να δημιουργήσουν ισχυρά ρυθμιστικά και χρηματοδοτικά πλαίσια, καθώς και πλαίσια συλλογικών διαπραγματεύσεων. Οι ελλείψεις ειδικευμένου προσωπικού σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη θέτουν σε κίνδυνο τα πρότυπα υγείας και φροντίδας, ιδίως στο πλαίσιο της δημογραφικής αλλαγής, της κινητικότητας των εργαζομένων και της γήρανσης του πληθυσμού.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την επείγουσα ανάγκη να δημιουργηθεί ειδική ευρωπαϊκή εγγύηση για τη φροντίδα ⁽¹⁵⁾, ως ουσιώδες στοιχείο για την επιτυχή εφαρμογή της στρατηγικής με βάση έναν συνδυασμό εργαλείων πολιτικής, πρακτικών εργαλείων και εργαλείων χρηματοδότησης, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι δράσεις της στρατηγικής θα ενσωματωθούν πλήρως σε εθνικά νομικά πλαίσια και πλαίσια πολιτικής, χρηματοδότησης και υπηρεσιών. Ο καθορισμός προτύπων είναι κρίσιμης σημασίας για τη διασφάλιση της βελτίωσης του τομέα, όπως και η παρακολούθησή τους ⁽¹⁶⁾.

4.2. Η ευρωπαϊκή στρατηγική για τη φροντίδα θα πρέπει να συμπληρωθεί με ένα διαρθρωμένο ευρωπαϊκό σχέδιο εφαρμογής και μηχανισμούς χρηματοδότησης. Οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της φροντίδας είναι ανεπαρκείς σε πολλά κράτη μέλη. Τα διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία της ΕΕ (ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ), καθώς και ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) και το μέσο τεχνικής υποστήριξης, πρέπει να κινητοποιηθούν προκειμένου να στηρίξουν τα κράτη μέλη σε συγκεκριμένους τομείς που σχετίζονται με τη φροντίδα (από τον σχεδιασμό πολιτικής έως την υλοποίηση των υπηρεσιών και την παρακολούθηση των επιπτώσεων), ιδίως μέσω δημόσιων συμβάσεων που χαρακτηρίζονται από κοινωνική ευθύνη.

4.3. Η αξιολόγηση της πρόόδου και των επιπτώσεων στα άτομα που λαμβάνουν φροντίδα και τους παρόχους φροντίδας θα έχει θεμελιώδη σημασία. Ειδικές τεχνικές κατευθυντήριες γραμμές για τη δημιουργία πλαισίων παρακολούθησης και αξιολόγησης θα μπορούσαν να στηρίξουν τα εθνικά υπουργεία με ειδική καθοδήγηση για την ανάπτυξη βιώσιμων μοντέλων υπηρεσιών φροντίδας, μέτρησης επιπτώσεων και δεικτών. Η παρακολούθηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να περιλαμβάνει εκθέσεις τόσο για την πολιτική όσο και για τη χρηματοδότηση, καθώς και πρόσκληση για ενδιάμεση επανεξέταση των συστάσεων. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο πρέπει να στοχεύσει αποτελεσματικότερα τις συστάσεις ανά χώρα, προκειμένου να βοηθήσει τα κράτη μέλη να δώσουν προτεραιότητα στην επαρκή χρηματοδότηση για τη φροντίδα ως παραγωγική, βιώσιμη επένδυση και όχι ως οικονομική επιβάρυνση.

⁽¹³⁾ Ευρωπαϊκός Χάρτης για τους Φροντιστές της Οικογένειας: <https://coface-eu.org/european-charter-for-family-carers/>.

⁽¹⁴⁾ ΕΕ C 487 της 28.12.2016, σ. 7.

⁽¹⁵⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Στρατηγική για την περίθαλψη και το εργατικό δυναμικό στον τομέα της υγείας για το μέλλον της Ευρώπης» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C 486 της 21.12.2022, σ. 37).

⁽¹⁶⁾ ΟΟΣΑ. 2019. Improving healthcare quality in Europe — Characteristics, effectiveness and implementation of different strategies (Βελτίωση της ποιότητας της υγειονομικής περίθαλψης στην Ευρώπη — Χαρακτηριστικά, αποτελεσματικότητα και εφαρμογή διαφορετικών στρατηγικών).

4.4. Μετά την έγκριση αμότερων των συστάσεων του Συμβουλίου, τα μέτρα και οι κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να **ενσωματωθούν τάχιστα στα εθνικά πλαίσια πολιτικής και στα νομικά πλαίσια**. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία των εθνικών συντονιστών για τη μακροχρόνια φροντίδα για τη διασφάλιση της συνεκτικότητας και την ενσωμάτωση της διάστασης της φροντίδας σε άλλους τομείς, υπουργεία και επίπεδα διακυβέρνησης, πέρα από τις κοινωνικές πολιτικές και τις πολιτικές υγείας (στέγαση, μεταφορές, ενέργεια, οικονομία κ.λπ.).

4.5. Η ανεπιθύμητη επιλογή κινδύνων, η εμπορευματοποίηση και η επιδίωξη εσόδων και κερδών από την περίθαλψη και την υγεία μπορούν να επιδεινώσουν τις ανισότητες όσον αφορά την πρόσβαση στη φροντίδα. Απαιτούνται αναλογικά μέτρα ελέγχου για την πρόληψη επιζήμιων πρακτικών και την εξασφάλιση ισχυρών εγγυήσεων για υπηρεσίες υψηλής ποιότητας και για ορθή χρήση των κονδυλίων. Η μακροχρόνια φροντίδα και η προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα σε επίπεδο κρατών μελών χρειάζονται **ισχυρά συστήματα κοινωνικής προστασίας και ποιοτικές δημόσιες υπηρεσίες με βάση την αλληλεγγύη, τις κοινωνικές επενδύσεις και τους φορείς της κοινωνικής οικονομίας** —π.χ. ταμεία αλληλασφάλισης— για την παροχή διαφόρων ειδών χρηματοδότησης και συστημάτων επιμερισμού του κόστους για τη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και για την κατ' οίκον φροντίδα από **επαρκώς καταρτισμένους φροντιστές** ⁽¹⁷⁾. Για τη χρηματοδότηση των παροχών, θα πρέπει να προβλεφθούν εναλλακτικές επιλογές έναντι των κοινωνικών εισφορών ⁽¹⁸⁾. Η ενσωμάτωση εθελοντικής στήριξης από μη κερδοσκοπικές οργανώσεις που ωφελεί τόσο τα συστήματα φροντίδας όσο και τα συστήματα υγείας πρέπει να εξεταστεί, αλλά όχι ως μέτρο περικοπής του κόστους.

4.6. Όσον αφορά τις εθνικές αρμοδιότητες και την επικουρικότητα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να διασφαλίσει ότι οι **υπηρεσίες φροντίδας υψηλής ποιότητας** που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της στρατηγικής θα είναι **συμπεριληπτικές**. Η στρατηγική πρέπει να διασφαλίσει ότι κάθε άτομο που χρήζει φροντίδας έχει πλήρη και ισότιμη πρόσβαση στις υπηρεσίες, ιδίως μέσω ισχυρών και δεσμευτικών πλαισίων ποιότητας. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί σε ομάδες που συνήθως αποκλείονται, όπως οι Ρομά, οι μετανάστες κ.λπ., καθώς και στις επιπτώσεις των διασταυρούμενων και διαρθρωτικών διακρίσεων. Αυτό σημαίνει επίσης ότι οι υποδομές φροντίδας πρέπει να καταστούν προσβάσιμες σε απομακρυσμένες περιοχές και σε περιοχές με χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα.

4.7. Οι **επενδύσεις σε ψηφιακές υποδομές** μπορούν να διευκολύνουν τον αποτελεσματικό σχεδιασμό και την παροχή φροντίδας, με την αποθήκευση, την ανταλλαγή και την κοινοποίηση πληροφοριών μεταξύ διαφόρων παρόχων υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικής μέριμνας, ώστε να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική παρακολούθηση της ποιότητας και της ισότιμης πρόσβασης. Πολλές ευκαιρίες, όπως οι υποστηρικτικές τεχνολογίες, τα μέτρα πρόληψης, η ρομποτική, η τηλευγεία κ.ά., εάν είναι πλήρως συμπεριληπτικές και προσβάσιμες, μπορούν να στηρίξουν την προβολή, την αδιάλειπτη παροχή, τον συντονισμό και την υψηλή ποιότητα των υπηρεσιών φροντίδας.

4.8. Στην προτεινόμενη σύσταση σχετικά με τη μακροχρόνια φροντίδα επισημαίνεται ότι τα συστήματα πρέπει επίσης να **καλύπτουν τις ανάγκες στήριξης των ατόμων με αναπηρία**, με σαφή αναφορά, παράλληλα, στη σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Η Επιτροπή θα πρέπει να διασφαλίσει ότι τα κονδύλια της ΕΕ που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της στρατηγικής συνάδουν με τον στόχο της αποϊδρυματοποίησης και στηρίζουν την ένταξη μέσω της ανάπτυξης υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, με άρτια καταρτισμένο εργατικό δυναμικό ⁽¹⁹⁾. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την ανάγκη να στηριχθούν τα παιδιά και οι γονείς με αναπηρία ⁽²⁰⁾ και επικροτεί αυτήν την έμφαση στη σύσταση σχετικά με την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα.

5. Εφαρμογή της σύστασης σχετικά με την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα

5.1. Η ΕΟΚΕ **τάσεται υπέρ της αναθεώρησης των στόχων της Βαρκελώνης** προκειμένου να βελτιωθεί η διαθεσιμότητα προσβάσιμης, οικονομικά προσιτής, συμπεριληπτικής και ποιοτικής παιδικής φροντίδας. Τα κράτη μέλη που έχουν επιτύχει ή ξεπεράσει τους στόχους θα πρέπει να επικεντρωθούν περισσότερο στην παροχή προτύπων ποιότητας και στην ανάπτυξη ποικίλων μορφών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας ανάλογα με τις διάφορες ηλικιακές ομάδες. Οι στόχοι για την αύξηση της διαθεσιμότητας της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας πρέπει να συμβαδίζουν με **πλάισια διασφάλισης ποιότητας και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας**. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναπτύξουν **δείκτες για την παρακολούθηση της πρόσβασης** σε μοντέλα φροντίδας σύμφωνα με τις εθνικές προτιμήσεις και διαφορές, επιτυγχάνοντας παράλληλα τους στόχους και τηρώντας τα πρότυπα ποιότητας και άλλα πρότυπα των αναθεωρημένων στόχων.

⁽¹⁷⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο αντίκτυπος των κοινωνικών επενδύσεων στην απασχόληση και στους δημόσιους προϋπολογισμούς» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C 226 της 16.7.2014, σ. 21).

⁽¹⁸⁾ Έκθεση συμβάντων: European Care systems: Solidarity and sustainability — friends or foes? (Ευρωπαϊκά συστήματα φροντίδας: αλληλεγγύη και βιωσιμότητα — Φίλοι ή εχθροί): <https://www.aim-mutual.org/mediaroom/event-report-european-care-systems-solidarity-and-sustainability-friends-or-foes/>.

⁽¹⁹⁾ Ευρωπαϊκή ομάδα εμπειρογνομών για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, EU Guidance on independent living and inclusion in the community (Καθοδήγηση της ΕΕ για την ανεξάρτητη διαβίωση και την ένταξη στην κοινότητα) & EU funds. Checklist to promote independent living and deinstitutionalisation (Κονδύλια της ΕΕ. Κατάλογος ελέγχου για την προώθηση της ανεξάρτητης διαβίωσης και της αποϊδρυματοποίησης).

⁽²⁰⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος των μελών της οικογένειας που φροντίζουν άτομα με αναπηρία και ηλικιωμένους: η έκρηξη του φαινομένου κατά τη διάρκεια της πανδημίας» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C 75 της 28.2.2023, σ. 75).

5.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την έκκληση να διασφαλιστεί ότι όλα τα παιδιά έχουν **νόμιμο δικαίωμα** πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες, καθώς και την αλληλεπίδραση που έχει η στρατηγική με **την ευρωπαϊκή εγγύηση για τα παιδιά**, προωθώντας την **πολυγενεακή προσέγγισή** της, η οποία είναι κρίσιμης σημασίας για την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής και την οικογενειακή ευημερία. Η δωρεάν πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα για τις οικογένειες που έχουν ανάγκη πρέπει να συμπληρωθεί με μια δέσμη μέτρων που περιλαμβάνουν δωρεάν γεύματα, δωρεάν προϊόντα υγιεινής (π.χ. πάνες) και βοήθεια για τη σωματική και πνευματική ανάπτυξη (λεπτές κινητικές δεξιότητες, ορθοφωνητική θεραπεία κ.λπ.).

5.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις αναφορές στα **πλαίσια της ΕΕ για την ισότητα και στα παιδιά που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση**, προκειμένου να δημιουργηθούν συμπεριληπτικά συστήματα που θα σέβονται όλες τις μορφές οικογένειας. Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν θα πρέπει να περιλαμβάνουν την προβολή και την κατάρτιση του προσωπικού σχετικά με τα δικαιώματα των χρηστών υπηρεσιών και σχετικά με τις συμπεριλήψεις και τις προκαταλήψεις. Η ΕΟΚΕ επικροτεί ιδιαίτερα τις προτάσεις για την πρόβλεψη επαρκών αναλογιών παιδιών/προσωπικού, τη συνεχή επαγγελματική κατάρτιση του προσωπικού και τη συμπερίληψη απαιτήσεων χρόνου στους δείκτες, γεγονός που είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τα παιδιά με αναπηρία, τα οποία συχνά μπορούν να έχουν μόνο μερική πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα.

5.4. Τα **πρότυπα ορθής πρακτικής στον τομέα της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας** πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο των εθνικών μέτρων για την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου, με την υποστήριξη υποεθνικών πολιτικών και πλαισίων χρηματοδότησης, με ειδικά κονδύλια του προϋπολογισμού για τη χαρτογράφηση των αναγκών των ατόμων που λαμβάνουν φροντίδα και των παρόχων φροντίδας και με τη δοκιμή νέων μορφών υπηρεσιών φροντίδας. Τα δικαιώματα των παιδιών θα πρέπει να παραμείνουν στο επίκεντρο της προσοχής. Τα παιδιά χρειάζονται ένα υγιές και γόνιμο περιβάλλον κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής τους, είτε μέσω της οικογενειακής είτε μέσω της επαγγελματικής φροντίδας· συνεπώς, ένα **ευρύ φάσμα μοντέλων φροντίδας** (κέντρα ημέρας, βρεφονηπιακοί σταθμοί στον χώρο εργασίας, παιδοκόμοι, γονικοί βοηθοί, κέντρα ψυχαγωγίας, εξωσχολική φροντίδα) πρέπει να είναι διαθέσιμο και, παράλληλα, να λαμβάνονται υπόψη οι αναπτυξιακές ανάγκες των παιδιών διαφορετικών ηλικιών.

6. Εφαρμογή της σύστασης σχετικά με τη μακροχρόνια φροντίδα

6.1. Η ΕΟΚΕ ζητεί **ισχυρά σχέδια εφαρμογής** που να καλύπτουν όλο το φάσμα της μακροχρόνιας φροντίδας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να επισημοποιήσει τη συνεργασία με τη σύσταση **ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για τη μακροχρόνια φροντίδα**, στην οποία θα συμμετέχουν κοινωνικοί εταίροι, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, εθνικοί συντονιστές, δικαιούχοι μακροχρόνιας φροντίδας, ιδίως ηλικιωμένοι και άτομα με αναπηρία, και άλλοι σχετικοί εμπειρογνώμονες και επαγγελματίες. Για την ενημέρωση σχετικά με το έργο της ομάδας, θα μπορούσε να δημιουργηθεί μια διαδικτυακή **δημόσια πλατφόρμα** για τη συλλογή ερευνητικών και άλλων δεδομένων και την προώθηση της ανταλλαγής ορθών πρακτικών.

6.2. Η ΕΟΚΕ έχει εκδώσει διάφορες **γνωμοδοτήσεις σχετικά με την παροχή μακροχρόνιας φροντίδας** στην ΕΕ⁽²¹⁾, τονίζοντας την ανάγκη να πραγματοποιηθούν επενδύσεις στην υψηλής ποιότητας, βιώσιμη και προσβάσιμη φροντίδα για όλους. Η ΕΟΚΕ τονίζει την **ανάγκη μεγιστοποίησης της συμπληρωματικότητας και της συνέργειας μεταξύ όλων των παρόχων φροντίδας και υγειονομικής περίθαλψης τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα** (κερδοσκοπικού και μη χαρακτήρα) για την επίτευξη κάλυψης για όλους, λαμβανομένων υπόψη των ορθών πρακτικών στα κράτη μέλη.

6.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την αναγνώριση, στην πρόταση για τη μακροχρόνια φροντίδα, της σημασίας των **φορέων της κοινωνικής οικονομίας ως παρόχων υπηρεσιών**. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Επιτροπή να διερευνήσει περαιτέρω τρόπους για τη δημιουργία διαρθρωμένων γραμμών επικοινωνίας μεταξύ των φορέων της κοινωνικής οικονομίας και των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων στον χώρο της πολιτικής για τη μακροχρόνια φροντίδα.

6.4. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τη σημασία των διαφόρων πρωτοβουλιών στο πλαίσιο της **πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης**, προκειμένου να αξιοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητες των τεχνολογιών για τη δημιουργία, την επανεξέταση και την ανακαίνιση του αποθέματος κατοικιών με πιο συμπεριληπτικό και βιώσιμο τρόπο.

(21) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων — Πρωτοβουλία με στόχο τη στήριξη της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής για τους εργαζόμενους γονείς και φροντιστές» [COM(2017) 252 final] και «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής για τους γονείς και τους φροντιστές και την κατάρτιση της οδηγίας 2010/18/ΕΕ του Συμβουλίου» [COM(2017) 253 final — 2017/0085 (COD)] (ΕΕ C 129 της 11.4.2018, σ. 44): γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τα δικαιώματα του εσωτερικού προσωπικού παροχής φροντίδας» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C 487 της 28.12.2016, σ. 7): γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στη μακροχρόνια περίθαλψη και η βιώσιμη χρηματοδότηση των συστημάτων μακροχρόνιας περίθαλψης για τους ηλικιωμένους» (ΕΕ C 204 της 9.8.2008, σ. 103): Φυλλάδιο για τον οικονομικό, τεχνολογικό και κοινωνικό μετασχηματισμό των προηγμένων υπηρεσιών υγείας προς τους ηλικιωμένους: γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οικονομικός, τεχνολογικός και κοινωνικός μετασχηματισμός των προηγμένων υπηρεσιών υγείας προς τους ηλικιωμένους» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C 240 της 16.7.2019, σ. 10): γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προς ένα νέο μοντέλο περίθαλψης των ηλικιωμένων: τα διδάγματα της πανδημίας COVID-19» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C 194 της 12.5.2022, σ. 19).

6.5. Τα **πρότυπα ορθής πρακτικής στον τομέα της μακροχρόνιας φροντίδας** μπορούν να περιλαμβάνουν πιο διαρθρωμένη και αποδοτική κατ' οίκον στήριξη, καθώς και νέες εναλλακτικές επιλογές στέγασης, όπως προστατευόμενες κατοικίες, εποπτευόμενες κατοικίες ή κατοικίες κοινής διαβίωσης, μονάδες συμβίωσης ή άλλες εναλλακτικές επιλογές, ανάλογα με τις ανάγκες και τις προτιμήσεις των ατόμων που λαμβάνουν φροντίδα και με βάση νομίμως εγκεκριμένα πλαίσια ποιότητας. Θα πρέπει επίσης να εξεταστούν **και άλλα είδη μοντέλων φροντίδας**, προκειμένου να καλυφθεί όλο το φάσμα της φροντίδας με μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, όπως η υποστήριξη σε θέματα ψυχικής υγείας, τα οικογενειακά κέντρα, οι ομάδες γονικής υποστήριξης και η βραχυπρόθεσμη στήριξη της στέγασης, κατά τρόπο που να διευκολύνεται η μετάβαση από το ένα μοντέλο στο άλλο με διαφορές στην ένταση ή τη φύση των ζητούμενων υπηρεσιών, χωρίς να διαταράσσεται η αδιάλειπτη παροχή φροντίδας.

Βρυξέλλες, 24 Ιανουαρίου 2023.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG
